

Prośmy Edytę Stein o pomoc!

9 sierpnia 2017 wspominamy Edytę Stein, świętą Karmelitankę Teresę Benedyktę od Krzyża, która 75 lat temu 9 sierpnia 1942 roku została zamordowana w Auschwitz. Św. Papież Jan Paweł II ogłosił ją Patronką Europy. Nie tylko chciał on wskazać, że ma ona Europejczykom wiele do powiedzenia, ale także dać wyraz swojemu przekonaniu, że jest naszą orędowniczką. W czasach, w których przeżywamy w Europie głęboki kryzys i pytamy o naszą tożsamość oraz o sposób naszego współżycia możemy się zwrócić do niej i ją prosić o pomoc. Za jej wstawiennictwem chcemy modlić się do Boga o pokój dla Europy.

Edyta Stein urodziła się w roku 1891 w Breslau (dziś Wrocław) w żydowskiej rodzinie kupieckiej. Jako młoda dziewczyna Edyta świadomie odrzuciła wiarę. Jednak pozostawała ciągle w poszukiwaniu prawdy o człowieku. W tym celu studiowała najpierw psychologię, a później filozofię i została asystentem słynnego profesora Edmunda Husserla. Zaprzyjaźniła się w tym czasie z Romanem Ingardenem z Polski, który też studiował u Husserla i później został profesorem w Krakowie.

Edyta Stein była Niemiecką patriotką. W 1915 roku, podczas Pierwszej Wojny Światowej, zgłosiła się jako pielęgniarka na front. W doświadczeniach cierpienia i śmierci zaczęła rozumieć sens chrześcijańskiego krzyża. W 1922 roku Edyta Stein została ochrzczona w Kościele katolickim. Była nauczycielką, a później wykładowcą w edukacji nauczycielek katolickich. W 1933 roku, po dojściu Hitlera do władzy, z powodu jej żydowskiego pochodzenia nie mogła dłużej wykładać publicznie i w październiku wstąpiła do klasztoru Karmelitanek w Kolonii. Z Kolonii uciekła w 1938 roku do Holandii, ale po niemieckiej okupacji Holandii została w sierpniu 1942 roku aresztowana w klasztorze karmelitańskim w Echt i wysłana do Auschwitz, gdzie została razem z wieloma innymi Żydami zamordowana w komorze gazowej.

Ostatni wykład Edyty Stein, wygłoszony w semestrze zimowym 1932/33, dotyczył „budowy osoby ludzkiej”. W filozoficznej antropologii zastanawia się m.in. nad narodem i przynależnością do narodu.¹ W czasach narodowo socjalistycznej propagandy był to ważny temat i dotyczył także ją osobiście: czuła się związana z narodem niemieckim i także z narodem żydowskim, interesowała się Polską i miała mnóstwo międzynarodowych kontaktów. Edyta Stein cierpiała bardzo z powodu pogardy, z jaką mówiono wtedy w Niemczech o innych narodach. Oto kilku rozważań jej wykładu:

Naród to wspólnota ludzi, większa niż rodzina, mniejsza niż ludzkość.

Życie narodu było przed urodzeniem i będzie po śmierci jednostki. Ale także naród powstaje i może przeminąć. Znamy narody, które powstały z innych narodów, które zniknęły. Osoba, która pochodzi z innego narodu, a obecnie uczestniczy w życiu narodu i współkształtuje go, staje się członkiem wspólnoty narodowej.

Naród żyje przez swoich członków, którzy tworzą jego historię i charakter. Wszyscy członkowie ponoszą odpowiedzialność za cały naród. Nawet jeśli nie są oni tego świadomi, mogą przyczynić się do dobra wspólnoty narodowej, na przykład poprzez dobre wykształcenie swoich dzieci lub działając odpowiedzialnie w procesie gospodarczym. Jednak są też tacy, którzy szkodzą dobru społeczności, jak przestępcy, którzy w ten sposób wykluczają się ze społeczności.

Potrzebni są ludzie, którzy świadomie wezmą na siebie odpowiedzialność za całość, którzy znają skarby swojego narodu i czerpią z nich, a także potrafią spojrzeć poza granice narodu. Aby w sumieniu mogli podjąć właściwe decyzje muszą zrozumieć, że ich własny naród ma swój cel w planie Boga, Stwórcy i Ojca wszystkich ludzi, a ukierunkuje się ku celowi, który ostatecznie jest celem wszystkich narodów.

Może być tak, że ktoś w sumieniu wie, że został powołany przez Boga do opuszczenia swojego narodu aby służyć innym narodom. Może być również, że ktoś zdaje sobie sprawę, że jego naród odwraca się od Boga, a pozostając wierny Bogu, musi oderwać się od narodowej wspólnoty. Istnieje życie w odosobnieniu od świata i w modlitwie przed Bogiem, które jest owocne dla ludzkości.

Oto niektóre myśli Edyty Stein z jej ostatniego wykładu. Nowy niemiecki rząd wykluczył Żydów ze wspólnoty narodowej. Edyta Stein rozpoczęła życie modlitewne w klasztorze. Dziewięć lat później została zamordowana w Auschwitz.

Edyta Stein, Siostra Teresa Benedykta od Krzyża, została zabita z powodu jej żydowskiego pochodzenia. Ona nie umierała z powodu wiary chrześcijańskiej, ale wraz z nią.

Na jej prośbę dostała w klasztorze nazwę Teresa Benedykta a Cruce, błogosławiona od Krzyża, i napisała swojej przełożonej, że przez Krzyż rozumiała cierpienia Ludu Bożego, które się wówczas zaczęły.² Wierzyła w nieprzemijającą miłość Boga do swego ludu i w Jego obecność w ciemnej nocy osamotnienia i śmierci. Znalazła tę wiarę w miłości do Chrystusa, „ubogiego, poniżonego, ukrzyżowanego, opuszczonego na krzyżu nawet przez boskiego Ojca”³.

Po zakończeniu Drugiej Wojny Światowej miał miejsce w Europie bolesny proces nowego uporządkowania współżycia narodów. W ten proces wpisuje się dialog chrześcijańsko-żydowski. Dla większość Żydów krzyż nie jest znakiem nadziei, ale wspomnieniem długiej historii chrześcijańsko-żydowskiej wrogości. Rasistowska ideologia nazistowska była antychrześcijańska. Ale boli pamięć o zagładzie Żydów w Europie naznaczonej chrześcijaństwem i stanowi wyzwanie dla chrześcijańskiego rachunku sumienia. W ostatnich latach Kościół robił wiele, aby dogłębniej teologicznie rozumieć swoją relację do narodu żydowskiego⁴, poważnie traktować ranę Holocaustu⁵, wyznawać winy⁶, korygować błędy⁷ i szukać pojednania⁸. Dziś lepiej rozumiemy, jak głęboko łączy nas wiara w Boga i jego obietnice, chociaż wiara w Chrystusa nadal nas dzieli. Nauczylismy się szanować siebie nawzajem z naszymi różnicami. Wiele wyzwań stoi nadal przed nami. Jednak w ostatnich dziesięcioleciach z pomocą Boga wzrosło nowe zaufanie między Chrześcijanami i Żydami, co wcześniej „po Auschwitz” często uważano za niemożliwe. Jest to umocnieniem naszej nadziei, że pojednanie jest możliwe także w innych obszarach.

Dzisiaj znowu mamy wojnę w Europie i fundamenty naszego współżycia są zakwestionowane. Z wielką troską patrzymy w przyszłość. W tej sytuacji chcemy zwracać się do Boga i prosić, abyśmy lepiej rozumieli jego wolę. Na czym polega nasza odpowiedzialność za nasz naród, za Europę, za naszą globalną ludzką rodzinę?

Św. Papież Jan Paweł II w roku 1999 pisał: „Jeśli dzisiaj Edyta Stein zostaje ogłoszona patronką Europy, to należy na horyzoncie starego kontynentu powiesić sztandar wzajemnego poszanowania, tolerancji i otwartości, który będzie zapraszał mężczyzn i kobiety do wzajemnego rozumienia i akceptowania ponad różnicami etnicznymi, kulturalnymi i religijnymi, aby w ten sposób zbudować naprawdę braterską wspólnotę.”⁹

Módlmy się 9 sierpnia 2017 roku, w dniu wspomnienia Edyty Stein, św. Teresy Benedykty od Krzyża w szczególny sposób o pokój w Europie i prosimy Patronkę Europy o wstawiennictwo.

¹ Der Aufbau der menschlichen Person. Vorlesungen zur philosophischen Anthropologie. ESG 14. Freiburg i.Br. 2004, S. 144-158. Pl.: Budowa osoby ludzkiej. Wykłady z antropologii filozoficznej. Przekład G. Sowinski. Kraków 2015, s. 258-277.

² „Unter dem Kreuz verstand ich das Schicksal des Volkes Gottes, das sich damals anzukündigen begann.“ Brief (580) vom 9.12.1938. In: Edith Stein, *Selbstbildnis in Briefen II*, ESGA 3. Freiburg 2006, S. 323f. Pl.: List z 9.12.1938. [w:] Św. Teresa Benedykta od Krzyża Edyta Stein, *Autoportret w listów (1933-1942)*. Kraków 2003, nr 580, s. 471.

³ „Der Glaube stellt der Seele Christus vor Augen: den Armen, Erniedrigten, Gekreuzigten, am Kreuz selbst vom göttlichen Vater Verlassenen.“ Edith Stein, *Kreuzeswissenschaft. Studie über Joannes a Cruce*, Freiburg-Basel-Wien 1983, S. 107 (Edith Steins Werke, 1). Pl.: Wiedza Krzyża. Przekład Immaculata Adamska OCD. Kraków 2005, str. 181.

⁴ Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich Nostra aetate, nr 4. Rzym, 28 października 1965 r.

⁵ Komisja do Spraw Kontaktów Religijnych z Judaizmem: Pamiętamy. Refleksje nad Szoah. Rzym, 16 Marca 1998 r.

⁶ Dzień pokuty 12 Marca 2000 r.

⁷ Komisja do Spraw Kontaktów Religijnych z Judaizmem: Żydzi i judaizm w głoszeniu słowa Bożego i katechezie Kościoła katolickiego (Wskazówki do właściwego przedstawienia tych zagadnień). 24 czerwca 1985 r.

⁸ 1986 r. wizyta w Synagodzy w Rzymie; 2000 r. wizyta w Jerusalemie

⁹ Jan Paweł II, 1.10.1999. Motu Proprio ogłaszający św. Brygidę Szwedzką, św. Katarzynę ze Sieny i św. Teresę Benedyktę od Krzyża współpatronkami Europy.